

Fra Nakkebølle til Grindsted

*- Perspektivering af konkurrencestraffesagerne,
særligt kartellerne*

DFK, den 6. oktober 2011

Af vicesstatsadvokat Hans Jakob Folker (SØK)
hj001@politi.dk

Emner

- Fra Nakkebølle til Grindsted
- Strafforfølgning i praksis
  - Myndighedsprocessen (dobbelbehandligng?)
  - Beviserne
  - Ansvarssubjekt
- Virksomheds- og personbøder
- Straflempelsesprogrammet og erfaringer hermed
- Bødeforelæg ctr. retsafgørelser
  - Udenretlig afgørelse eller domstolene
  - Bødereduktion og sagsbeskæring

Mestergrisen i Nakkebølle, U1911.18H

Alle tilbudsgivere ved licitation forhøjede deres tilbud med 17.000 kr. Bygherren kunne fradrage beløbet.

Efter afholdt Licitation overdrog en Forening til et Entreprenørfirma at opføre nogle Bygninger for den i Firmaets Tilbud angivne Sum. Senere oplystes det, at Firmaet og 28 Andre, der havde indgivet Tilbud, var blevne enige om, at Enhver af dem skulde lægge 17,000 Kr. til sit Tilbud, og at den, der fik Arbejdet, skulde udbetale dette Beløb til de Andre. Antaget, at Firmaet ved Hemmeligholdelse af denne Aftale, ved hvilken Licitationens Udfald blev forvansket, havde gjort sig skyldig i et retstridigt Forhold overfor Foreningen, og at denne, der derved maatte antages bevæget til at tilsige Firmaet 17,000 Kr. mere i Vederlag, end den vilde have gjort, ifald Sammenhængen havde været oplyst, efter Omstændighederne var berettiget til at vægre sig ved at betale nævnte Sum

Grindsted, anno 2009 - Stormødet på Hotel Lyngheden

- Vi ved, at avlerne havde mistet troen på kartofflen.
- Og at det var derfor, at der indkaldtes til stormøde den 3. sept. 2009 på ovf. anførte lokation. Udviklingen skulle vendes.
- Der var hed debat blandt de ca. 150-200 fremmødte avlere
- Resultatet af mødet blev en principbeslutning om, at begrænse produktionen med 10 % og lave kontrakter resten af året med mindstepriser på 110 kr. pr. tønne, og derefter 130 kr.
- Mødet fulgt op med interview til tv-avisen bl.a. den 9. sept.

Maskinbladet.dk, den. 9. nov. 2009

STATSADVOKATEN

Kartoffelprisen stiger: Fra næste uge vil flere pakkerier tilbyde avlerne 105 kroner pr. Hkg kartofler, og det er en stigning på 50-75 procent i forhold til Markedsprisen for to måneder siden. Det meddeler Dansk Kartoffelproducentforening.

- Dermed er vores strategi med at holde igen med udbuddet af kartofler lykkedes, siger Søren Sørensen fra Dansk Kartoffelproducentforening.

Foreningen har dels presset på for at få avlerne til at holde igen med at levere kartofler, dels har man haft delegationer ude ved de forskellige pakkerier for at diskutere økonomien hos kartoffelavlerne.

- Med de prisstigninger, der nu er på vej på spisekartofler, kan vi se, at avlerne har haft succes med at styre markedet, konstaterer Søren Sørensen.

Retten i Koldings dom af 6. september kl. 12

- Retten fandt det for bevist, at kartoffelproducentforeningen på et stormøde den 3. sept. 2009 opfordrede til koordinere mængder og priser på spisekartofler, hvilket var en overtrædelse af KL § 6.
- Også formandens udtalelser i interview til tv-avisen den 9. sept. ansås for en overtrædelse.
- Bagatelreglen i KL § 7 fandtes ikke at finde anvendelse.
- Retten anså overtrædelsen for alvorlig, ligesom retten fandt, at det var en skærpende omstændighed, at foreningen tidligere var blevet gjort bekendt med konkurrencelovens regler.
- Bøden fastsattes til 500.000 kr. for forening og 25.000 kr. for formand.

Reaktion på kartoffel-dommen

Maskinbladet.dk, d. 6. sept. kl 23.06 (anonym, uredigeret)

ja der er så meget man ikke forstår . men dette er dog noget af det dumme jeg i nu har hørt 500000.00 i bøde til en prouducentforening , og 25000.00 til formanden , hvad bliver det næste man hører fra det danske retssystem (bagmandspolitiet) , hvad må man som dansker efter hånden ikke en skid , ja straf de små i så næmt kan fange , det er også næmere , fy for et retssystem

efter min mening er det kun en forening , der opfordre danske spisekartofelavlere og opkøbere til at stå sammen om at få en fornuftig pris så man kan overleve i fremtiden , alternativet er valuta ud af landet til opkøb i udlandet.

Strafforfølgning i praksis:

- Myndighedsprocessen (dobbelbehandling ?)

- KFST undersøgelser og politiets evt. supplerende efterforskning
- "Kværnen": Oplyst ctr. uoplyst + nægtelse ctr. erkendelse (den danske håndhævelsesmodel)
- Anklagemyndighedens tiltale og pressens adgang til anklageskrifter
- Hovedforhandling, 1. og 2. instans + dom/ankedom

Straff. fortsat - Beviserne

- **Brancheforeninger:** Medlemsblade, rundskrivelser, referater, medlemsmøder, forklaringer
- **Bindende videresalgspriser:** Kontrakter, mails fra forhandlere, intern korrespondance, forklaringer
- **Karteller:** Sortebøger, aftaleudkast, mails, forklaringer

STATSADVOKATEN

Ex mails i Miljølaboratorie-sagen, jf. Retten i Glostrups dom af 25/3-11 (u/anke)

Den 15. marts 2007 kl. 9: (T3 til T4) ...For ikke at falde over hinandens bud – er det vigtigt, at du fortæller os hvilken pris vi skal byde med til Miljøcenter Nykøbing og vi skal fortælle dig hvilken pris du skal byde med til Miljøcenter Roskilde...

Samme dag **kl. 16.41:** (T3 til T4) ...Dit forslag med, at vi byder på Roskilde og I på Nykøbing er vi enige i. Det gør det hele meget enkelt og kan sagtens forsvares fra vores begges sider...

STATSADVOKATEN

Retten i Glostrups vurdering af forklaringer i relation til førnævnte mails:

- T3 har forklaret upræcist og usammenhængende om baggrunder for de anvendte formuleringer i de nævnte mails. Der er ikke dokumentation for, at T4 har forsøgt at tage afstand fra de 2 mails....
- Ved vurderingen af T3's og T4's forhold skal det videre særligt bemærkes, at de begge fremstår som kompetente erhvervsfolk, der er i stand til at opfatte komplicerede problemstillinger, ligesom de er i stand til på en entydig måde at formulere, hvad de mener.

Ansvarssubjekt (straff. fortsat)

Swatch-dommen: Udover filialen selv fandtes filialens daglige leder skyldig i overtrædelse af konkurrenceloven ved at lade filialen blive part i aftalerne og den samordnede praksis (Tfk2006.169Ø)

Busvognmands-dommen: Forening, direktør og vicedirektør fundet skyldig ved i medlemsblad at have opfordret til at tage oliepristillæg (U2010.2986H)

Troldekugle-dommen: Virksomhed og salgsdirektør fundet skyldige i at have indgået to aftaler om faste priser. Adm. direktør og salgschef frifundet, idet de ikke fandtes at have medvirket hertil (kbh.byret.26.11.10)

Virksomhedsbøder

Konkurrencelovens § 23, stk. 3, jf. stk. 1:

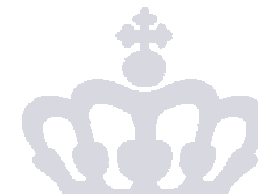
- Brancheforeninger. **Bødeniveau 500.000 kr.**
- Bindende videresalgspriser. **Bødeniveau 500.000-2.000.000 kr.**
- Karteller. **Pt. uafklaret**
- Misbrugssager. **Arla-dommen på 5 mio. kr.**

Undergrænsen = straffelovens § 51

2-60 dagbøder. 1 dagbod = en gennemsnitlig dagsindtægt

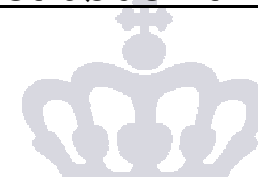
Omsætning/resultat : $365 \times (2-60) = \text{Bøde}$

Overgrænsen = Artikel 23, stk. 2, >10% af omsætning

Brancheforening: Juletræs-dommen, jf. U2010.2990H

Dansk Juletræsdyrkerforening, T1, var ved landsretten idømt en bøde på 400.000 kr. for overtrædelse af konkurrencelovens § 6 ved i perioden fra december 2002 til august 2006 at have vejledt foreningens medlemmer om og anbefalet brugen af mindstepriser. Opfordringerne til brug af mindstepriser var sket i foreningens medlemsblad. Anklagemyndigheden nedlagde for Højesteret påstand om skærpelse af bøderne, mens de tiltalte påstod stadfæstelse. Højesteret udtalte vedrørende T1, at en opfordring fra en brancheforening til medlemmerne, der har til formål eller til følge at begrænse priskonkurrencen mellem disse, i almindelighed må anses for en alvorlig overtrædelse af konkurrenceloven. Efter konkurrencelovens forarbejder var udgangspunktet herefter en bøde i intervallet 400.000 kr. til 15 mio. kr. Under hensyntagen til at medlemmerne samlet havde en relativt beskeden omsætning og en begrænset markedsandel, og på den anden side overtrædelsernes karakter og varighed, forhøjede Højesteret bøden til T1 til 500.000 kr.

STATSADVOKATEN

Busvognmands-dommen, jf. U2010.2986H

Danske Busvognmænd, T1, var ved landsretten idømt en bøde på 400.000 kr. for overtrædelse af konkurrencelovens § 6 ved i perioden fra september til oktober 2005 i to tilfælde at have opfordret foreningens medlemmer til at beregne et særligt oliepristillæg ved udførelse af visse former for buskørsel. Ved fastsættelsen af bøden til T1 lagde Højesteret på den ene side vægt på, at medlemmerne samlet havde en betydelig omsætning og en meget stor markedsandel. På den anden side måtte det tages i betragtning, at overtrædelsen havde en begrænset varighed, og at opfordringen blev fremsat på et tidspunkt, hvor konkurrencen i branchen var så hård, at det på forhånd måtte forventes, at opfordringen kun ville få en beskeden virkning. Efter en samlet vurdering fastsatte Højesteret bøden til T1 til 500.000 kr. T2 og T3 blev hver straffet med en bøde på 25.000 kr.

Bindende videresalgsspriser: Dom af 18. maj 2011 vedr. Erik Jørgensen Møbelfabrik (u/anke)

Retten i Svendborg fastsatte en bøde på 500.000 kr. og lagde

Ved fastsættelsen heraf i skærpende retning vægt på, at overtrædelsen ansås for alvorlig, ligesom den var af ikke kort varighed. I formildende retning lagde retten vægt på, at anklagemyndighed ikke havde dokumenteret en virkning af overtrædelsen.

Troldekugle-dommen fastsatte en bøde på 600.000 kr.

Karteller: Miljølaboratorium-dommen (u/anke)

Retten fastsatte bøderne til de to involverede virksomheder til 500.000 kr. Retten lagde vægt på, at priskoordinering forbundet med markedsdeling i alm. må anses for alvorligt. Retten Henviste dernæst til principperne i 2002-loven, og anførte videre, at der tillige ved bødeudmåling burde tages hensyn til virksomhedernes beskedne markedsandele og deres beskedne fortjeneste af kontrakterne.

STATSADVOKATEN

Personbøder (iht. Juletræs-dommen):

Juletræsforeningens direktør, T2, var i landsretten idømt en bøde på 15.000 kr. I en sag om et selskabs eller en forenings overtrædelse af Konkurrenceloven må den bøde, der pålægges selskabet eller foreningen, i almindelighed anses for den primære strafsanktionering i anledning af overtrædelsen. Ved fastsættelsen af bøden for T2 må der i overensstemmelse med almindelige bødeudmålingsprincipper navnlig lægges vægt på grovheden af overtrædelsen og hans andel heri. **Herefter findes straffen for T2 at burde fastsættes til en bøde på 25.000 kr.**

Det bemærkes, at Højesteret ikke finder grundlag for at udmåle bøden med udgangspunkt i den ansattes brutto- eller nettomånedsløn.

Forvandlingsstraffen fastsættes til fængsel i 10 dage.

Straflempelsesprogrammet - KL § 23 a

STATSADVOKATEN

10-10-2011

Side 19

Erfaringer

- El-kartel, Grønlandskartel og Byggekartellet
- Tiltalefrafald ctr. bødereduktion
- Omfatter ikke andre retsfølger, fx konfiskation
- Foreløbigt kun provokerede ansøgninger (i forbindelse med dawn raid og ransagning)
- Ingen særlig interesse hos efterfølgende ansøgere
- Endnu ingen tiltalefrafald meddelt

Bødeforelæg ctr. retsafgørelser

- Offentlighed
- Hurtig ctr. langsom proces
- Ledelsestid er kostbar
- Ressourcebesparelsen for myndighederne
- Sagsbeskæring

